

EXPUNERE DE MOTIVE

Inițiativa legislativă are ca obiectiv modificarea Legii învățământului preuniversitar prin introducerea obligației ca elevii claselor a VIII-a să își desfășoare activitatea școlară exclusiv în programul de dimineață. Această măsură se impune cu caracter de urgență, întrucât actualele condiții de organizare a orarului școlar generează discriminări, afectează sănătatea elevilor și reduc șansele reale la performanță academică.

În prezent, numeroși elevi din România, inclusiv cei din clasele terminale, sunt obligați să învețe în schimbul II sau chiar în schimbul III, ceea ce înseamnă ore de curs desfășurate după-amiaza sau seara, uneori până la ora 20.00. Această situație contravine dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Constituția României, care consacră principiul egalității în fața legii, precum și art. 32 alin. (1) și (2), care garantează dreptul la învățătură în condiții egale pentru toți copiii.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a constatat, printr-o hotărâre definitivă, că diminuarea duratei orei la 40 de minute în școlile care funcționează în trei schimburi constituie o formă de discriminare indirectă. Aceasta afectează în mod disproporționat elevii care, din cauza infrastructurii deficitare, beneficiază de mai puțin timp efectiv de instruire, deși programa școlară este aceeași. Cu toate acestea, deși hotărârea CNCD este obligatorie, Ministerul Educației nu a adoptat măsuri concrete pentru a elimina această practică discriminatorie, lăsând să se perpetueze încă cinci ani o încălcare evidentă a drepturilor fundamentale ale copiilor.

Mai mult, reglementarea actuală („se organizează și funcționează, de regulă, cu program de dimineață, începând cu anul 2030”) lasă la latitudinea școlilor și a autorităților locale decizia de a plasa elevii de clasa a VIII-a în schimbul II sau III, în funcție de infrastructură. Practic, statul transferă responsabilitatea respectării unui drept constituțional – accesul egal și nediscriminatoriu la educație – către școli și comunități locale, care nu dispun de resurse și nici de mecanisme unitare de aplicare. Această situație echivalează cu recunoașterea și acceptarea instituțională a unei discriminări, ceea ce contravine principiului interesului superior al copilului.

Din punct de vedere medical și psihologic, studiile confirmă că randamentul maxim al creierului se obține dimineața, în intervalul 10.00–12.00, iar capacitatea de concentrare și memorare scade vizibil după-amiaza și seara. Elevii care învață după-amiaza sau seara sunt expuși unui nivel ridicat de stres, oboseală și tulburări de somn, ceea ce afectează dezvoltarea lor armonioasă. Aceasta contravine art. 49 din Constituție, care obligă statul să asigure protecția specială a copiilor și tinerilor, precum și dispozițiilor Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, care consacră interesul superior al copilului ca principiu fundamental.

Totodată, art. 14 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene consacră dreptul la educație și accesul egal la învățământ. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a subliniat în mod constant că statele au obligația nu doar de a garanta formal dreptul la educație, ci și de a asigura condițiile concrete pentru exercitarea lui în mod egal și eficient.

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cauza „Belgian Linguistic Case” vs. Belgia (Hotărârea din 23 iulie 1968) reprezintă un reper fundamental pentru interpretarea

dreptului la educație și a principiului egalității de șanse. În acea cauză, părinții reclamânți au contestat reglementările belgiene care impuneau predarea exclusiv în limba olandeză în anumite regiuni, limitând astfel accesul copiilor francofoni la educație în limba maternă. Curtea a reținut că articolul 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție garantează dreptul de acces la instituțiile de învățământ existente, dar nu consacră un drept absolut de a primi educație într-o limbă determinată. Cu toate acestea, în interpretarea combinată cu articolul 14 privind nediscriminarea, Curtea a stabilit că orice diferență de tratament în materie de educație trebuie să fie justificată obiectiv și rezonabil, iar în lipsa unei asemenea justificări apare o încălcare a Convenției.

În analiza sa, Curtea a considerat că restricțiile impuse de statul belgian produceau o discriminare nejustificată pe criteriul limbii, încălcând articolul 14 coroborat cu articolul 2 din Protocolul nr. 1. Astfel, s-a consacrat principiul conform căruia dreptul la educație nu presupune doar un acces formal la școală, ci și o egalitate reală de șanse, iar statul, deși are o marjă de apreciere în organizarea sistemului de învățământ, este ținut de obligația de a nu institui discriminări arbitrare sau de a tolera discriminări indirecte care afectează anumite categorii de elevi.

Relevanța acestui precedent pentru situația din România este evidentă. Obligația elevilor de a studia în schimbul II sau III, uneori până seara târziu, reprezintă o diferență de tratament care afectează calitatea educației și creează o inegalitate de șanse în raport cu elevii care învață dimineața. Lipsa de măsuri concrete din partea statului și perpetuarea unei infrastructuri deficitare conduc la o formă de discriminare indirectă, interzisă de Convenție. Această situație contravine nu doar principiilor stabilite de CEDO, ci și Constituției României, care consacră egalitatea în drepturi la art. 16 și dreptul la învățătură la art. 32, precum și dispozițiilor Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, care impune statului obligația de a asigura interesul superior al copilului în toate deciziile și politicile educaționale.

Necesitatea reglementării a fost confirmată și în cadrul Galei Performanței Elevilor de Nota 10, ediția a II-a (2025), unde elevii, părinții și profesorii au semnalat presiunea uriașă la care sunt supuși copiii de performanță. Analiza chestionarelor aplicate a arătat că peste 90% dintre elevii premiați au recurs la meditații plătite, cu un cost mediu lunar de 1.600 de lei, ceea ce depășește salariul minim net pe economie. În acest context, obligarea elevilor de clasa a VIII-a să studieze după-amiaza sau seara echivalează cu o dublă povară – financiară și psihologică – ce contravine principiului egalității de șanse.

Dacă actuala reglementare din Legea învățământului preuniversitar, care prevede ca învățământul gimnazial pentru clasa a VIII-a să funcționeze cu program de dimineață abia începând cu anul 2030, rămâne neschimbată, consecințele vor fi grave și directe. În mod concret, încă cinci generații de elevi de clasa a VIII-a vor fi supuse aceluiași condiții inegale, fiind obligate să studieze după-amiaza sau chiar seara, în schimbul II sau III. Aceasta perpetuează o formă de discriminare deja constatată de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, care, prin hotărârile sale, a stabilit că diminuarea orei la 40 de minute și organizarea învățământului în trei schimburi constituie o încălcare a egalității de șanse între elevi. A lăsa lucrurile neschimbate până în 2030 înseamnă a accepta, cu bună știință, încălcarea drepturilor fundamentale ale copiilor și a obligațiilor internaționale asumate de România.

Mai mult, actuala reglementare lasă, în fapt, la latitudinea consiliilor de administrație ale unităților de învățământ decizia privind programul de funcționare, deși este vorba despre un

atribut fundamental care privește respectarea dreptului copilului la educație în condiții de egalitate și a principiului interesului superior al copilului, consacrat de art. 2 alin. (6) din Legea nr. 272/2004. A transfera această responsabilitate exclusiv pe umerii unor structuri administrative locale, fără o garanție legală uniformă și obligatorie, echivalează cu o abdicare a statului de la obligația sa constituțională de a asigura acces egal și nediscriminatoriu la educație (art. 16 și art. 32 din Constituția României).

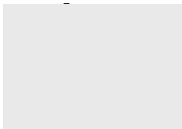
O asemenea soluție legislativă – amânată și lăsată la voinea fiecărei școli – nu este compatibilă nici cu principiul securității juridice, nici cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care, în cauza *Belgian Linguistic Case vs. Belgia* (1968), a statuat că statul are obligația de a organiza sistemul de educație astfel încât să asigure egalitate reală de șanse și să prevină discriminarea indirectă.

Se propune modificarea imediată a art. 24 alin. (3) din Legea nr. 198/2023 privind învățământul preuniversitar, astfel încât acesta să aibă următorul cuprins:

„(3) Învățământul gimnazial pentru clasa a VIII-a se organizează și funcționează cu program de dimineață.”, eliminând sintagma ”începând cu anul 2030”.

Adoptarea în regim de urgență a modificării legislative propuse este singura modalitate prin care Parlamentul poate împiedica perpetuarea acestor inechități și poate garanta respectarea drepturilor fundamentale ale copilului.

Inițiatori,

 CUȘNIR RÂNICA

Tabel inițiatori

Propunerea legislativă pentru modificarea alin. (3) al art.24 din Legea învățământului
preuniversitar nr. 198/2023

Nr. crt.	Nume și prenume	Semnătură
1	Străinu Cercel Adrian	
2	Cușnir Rodica	
3	Cristina Dumitrescu	
4	Niculina Stelea	
5	Daniela Ștefănescu	
6	Bareari Dorina	
7	Petre George Cezar	
8	Andrei Dârlău	
9	Orban Carmea	
10	Stroe Felix	
11	Mihai Daniela	
12	Humelnicu Marius	
13	Sandu Mircea-Ionuț	
14	Roman Marius Valentin	
15	Negoi Eugen Remus	
16	Dan Cașcaval	
17	George Cătălin Bochileanu	
18	Onea Olga	
19	Constantinescu Rodica	
20	Cerva Nadia Cosmina	
21	Ionel Carp	
22	Graur Cătălin	
23	Titus Corlatean	
24	Nichita Ștefan	